

БЪЛГАРИТЕ В СЕВЕРНОТО ПРИЧЕРНОМОРИЕ

ИЗСЛЕДВАНИЯ И МАТЕРИАЛИ

ТОМ ДЕВЕТИ

ОЩЕ НЕЩО КЪМ ВЪПРОСА ЗА КРАТКОГЛАСИЕТО И ПЪЛНОГЛАСИЕТО В БЪЛГАРСКИЯ И РУСКИЯ ЕЗИК

Васил Кондов

Както се знае, пълногласието е наличие в думи от източнославянските езици на съчетанията - **оро** - , - **оло** - , - **ере** - , - **еле** - , - **ело** - (след шушкавите) между съгласните, които отговарят на (старо)българските - **ра** - , - **ла** - , - **ре** - , - **ле** - . Сравни: **мороз** — **мраз**, **болото** — **блато**, **через** — **чрез**, **шлем** (от др. рус. шелом) и т.н.

Знае се също така, че чрез славянобългарската писменост (старо)българският език е упражнил огромно влияние върху развитието на езика на източните славяни. Затова например в днешния руски книжовен език се открива огромно количество (старо)българизми, изместили в много случаи изконните източнославянски думи, като например: **враг (ворог)**, **влага (волога)**, **время, бремя, мрак, вред, срам** и т.н. Някои от съответните пълногласни форми все още се откриват в съвременните руски диалекти, например: **беремя (ноша, охалка)**, **морок (туман, низкое, темное облако)**, **волога (жир, масло, сметана)**, **соромить (стыдить)**, **вередить (ушибить, поранить)** и т.н. и т.н.

По-нататък искам да спра вниманието си на думи с представката **пере** — и нейният вариант **пре-** в руския език и в езика на българите от Бесарабия (а също и от други региони на бившия СССР), като отбележа, че в българския език думи с представката **пере-** не се откриват.

В руския книжовен език пък в едни случаи се използва източно- славянското **пере-** : **перевод, переворот, передряга, перемычка, перепалка, переполох** и т.н., а в други — (старо)българското **пре-**: **презирать, прекрасный, прелюбодей, пресловутый, пресмыкаться, престол** и др.

Под руско влияние в езика на българите (особено от по-младите поколения) от Бесарабия и т.н. обаче откриваме побългарени форми с представката **пере-**: **перебивам(прекъсвам)**, **передумам(да размисля)**, **перехож-**

дам (преминавам), переживавам (притеснявам се), перевидам (превеждам), переключавам (превключвам), перевъзпитвам (превъзпитавам) и дори перегъльча (да говоря с някого; да надвиша лимит от време за разговори по телефона), което е калкирано от руското **переговорить** (Срв. **Нашти имат вечи перегъльчану!**)

ЛИТЕРАТУРА:

1. Л. Андрейчин и др., Правописен речник на българския книжовен език, С, 1984 г.
2. Д.Э.Розенталь, М. А. Теленкова, Справочник лингвистических терминов, М, 1972.
3. Н.М. Шанский и др. Краткий этимологический словарь русского языка, М, 1975
4. В.В. Колесов и др., Русская диалектология, М, 1990.
5. К. Мирчев, Стробългарски език, С, 1972